

Польові досліді проводили у 2014–2015 р. на селекційних полях Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла НААН України. Схрещування проводили методом міжсортової гібридизації сортів-носіїв пшенично-житніх транслокації 1AL/1RS та 1BL/1RS між собою та з сортами, у яких відсутні такі генетичні компоненти. У гібридизації використовували шість сортозразків пшениці озимої: Експромт (1AL/1RS), Золотоколоса (1AL/1RS), Колумбія (1AL/1RS), Калинова (1BL/1RS), Легенда Миронівська (1BL/1RS) та Світанок Миронівський.

В основному зав'язування насіння залежало як від умов вегетації рослин, так і від вихідних форм і варіювало від 6,6 до 80,1 %. Гібридні комбінації пшениці за даними досліджень показників зав'язування насіння поділили на три групи: низький (до 25 %), середній (25–30 %) та високий (більше 50 %). Високими показниками зав'язування гібридного насіння виділилась комбінація за участі в схрещуваннях сортів, де за материнську форму задіяли генотип з пшенично-житньою транслокацією 1BL/1RS (Легенда Миронівська / Золотоколоса). Середніми показниками зав'язування гібридного насіння пшениці озимої характеризувалися комбінації за участі в схрещуваннях материнської форми генотипів з пшенично-житньою транслокацією 1AL/1RS (Експромт / Колумбія; Експромт / Калинова). Низькими показниками зав'язування гібридного насіння означені комбінації, де батьківськими формами задіяні генотипи з пшенично-житніми транслокаціями (1AL/1RS та 1BL/1RS), а також без них.

УДК 632.934:633.18

Дудченко Т. В., кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник, завідувач лабораторії захисту рослин
Фальковський І. В., молодший науковий співробітник
Інститут рису НААН
E-mail: dtvrice@mail.ru

ЗНАЧЕННЯ ХІМІЧНОГО МЕТОДУ В ЗАХИСТІ ПОСІВІВ РИСУ

У сучасних умовах інтенсифікації виробництва з метою підвищення урожайності використовують високопродуктивні сорти інтенсивного типу, високі норми мінеральних добрив часто ігноруючи елементарні профілактичні заходи, що спрямовані на регулювання чисельності шкідливих організмів.

У таких умовах хімічний метод є найбільш ефективним та набуває все більшого значення за рахунок виходу та реєстрації нових пестицидів.

Серед зернових культур найбільш високі та стабільні врожаї на зрошувальних землях Півдня України дає рис.

Враховуючи біологічні особливості культури та посівні площі в Україні перелік пестицидів, що зареєстровані для використання на посівах рису досить незначний та нараховує всього 27 найменувань серед них 14 гербіцидів, 8 фунгіцидів, 2 інсектициди, 2 протруйника та 1 десикант.

Така кількість препаратів дозволяє контролювати весь спектр шкідливих організмів від посіву до збирання врожаю.

Мета досліджень визначення впливу хімічного захисту посівів рису на урожайність.

Провівши аналіз витрат на вирощування 1 гектару посівів рису за останні три роки встановлено, що в 2013 році перше місце в структурі затратах посідало вартість насіння – 15,6 %, на другому добрива – 12,1 %, на третьому засоби захисту 11,5 %. В 2014 році першче місце зайняли затрати на добрива становили 12,7 %, на насіння – 12,2 %, на засоби захисту – 11,3 %. Впродовж двох років засоби захисту по затратах були на одному рівні. Аналіз даних за 2015 рік показав різку зміну лідерів щодо вартості затрат: так на першому місці засоби захисту рослин – 15,7 %, добрива на другому місці насіння на третьому (табл.).

Таблиця

Аналіз витрат на вирощування на 1 га рису

Статті витрат	%		
	2013	2014	2015
Насіння	15,6	12,2	10,9
Добрива	12,1	12,7	14,3
ЗЗР	11,5	11,3	15,7
Інше*	60,8	63,8	59,0
Всього	100	100	100

* – паливно мастильні матеріали, збирання врожаю, вода, заробітна плата.

Також було визначено частку кожного пестициду окремо в формуванні врожаю культури. Так вирощування рису без застосування гербіцидів призводить до 52 % втрат врожаю в середньому, без фунгіцидів – 33 % врожаю, інсектицидів – 19 % та протруйників до 24 %.

З економічної точки зору, засоби захисту рослин це витратна частина, проте витрати на застосування пестицидів є ефективним методом збільшення врожайності та рентабельності вирощування культури в цілому.

Отже, хімічний метод захисту рису один з найвагоміших методів в системі захисту посівів рису, в сучасних умовах він є невідомою складовою технології вирощування, безпосередньо направлений на знищення і запобігання швидкого розвитку та поширення шкідливих організмів.